

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Band: 54 (1940)

Artikel: Versiuns poeticas veglias e novas
Autor: Lansel, Peider
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-210122>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 13.10.2024

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Versiuns poeticas veglias e novas

Peider Lansel

Al vent

(An den Wind)

Nikolaus Lenau, Austria
(1802—1850)

Partind per ün pajais luntan,
m'volv inavo amo'na ja
e vzet co ch'ell'ha smuantà
la bocca, in tschögnand cul man.

Dal sgür ch'ün amuraivel pled
sül trist cumgià ell'am ha dit,
mo'l sun plü char eu nu dudit,
boffà davent dal soffel dschêt.

Ch'eu ma ventüra stögl laschar,
tü vent crudel i fraid, o di'm,
nun es avuonda, ch'eir l'ultim
salüd seis am stousch ingolar?

Il chavatesors
(Der Schatzgräber)

Joh. Wolfgang v. Goethe
(1749—1832)

Chüz da buorsa, l'cour malà,
dis lunghezzas eu strozcheiva.
Povertad es la plü greiva
sort, ricchezza'l bain suprem.
Per dar fin a mas sufrenschas
ün tesor jet a chavar:
„La mi'orma vögl at dar!“
cun meis ajen sang scrivet.

Usché trand circul sün circul,
seguond ledschas da magia
quai chi voul, miss landervia,
l'exorcisem füt cumpli.
Lura pür cun zapp'i spranza
cumanzet illa crappusa
terra ma lavur stantusa.
S-chür'i sul'eira la not.

Qua vezet'na glüsch luntana
sco'na staila, chi's avanza
our d'la granda luntanza,
jüst cur mezanot battet.
E dintant ch'eu stut spettaiva,
clêr as fet in d'üna jada
tras la coppa, chi portada
gniva dad ün bel infant.

Ögls grazchus, vzet splendurivan
suot da fluors spessa guirlanda,
illa glüsch d'la bavranda
qua il circul el aintret,
dschandaabel: „Tü, pür baival“
(Quist infant, am dschet eu lura,
cun sa coppa, chi splendura,
nu poëssen il maligni)

„Baiva forza per la vita,
 lur' inlejasch quai ch' eu muossa,
 anguoschè tremband, sco uossa
 tü nu tuornasch in quist lö.
 Nu chavar qua per inguotta,
 L' di lavur, la sair' a plaz:
 Aschas eivnas, leids firats,
 sia teis magic pled futur.“

Harmosan

August von Platen, Germania
 (1796—1835)

Fingià'n la puolvr' eira crodà dals Sassanids il veider trun
 e'l Moslem jaiva plündragiand tuot ils tesors da Ktesiphun;
 Pro l'Oxus eir' Omar rivà, davo avair lönch cumbattü,
 ingio il neiv da Chosrus sves, mort sün ils morts deira stendü.
 Cur jet a verar il butin, il prinz d' Medina sün il plan
 füt ün satrap dvant el manà, chi as clamaiva Harmosan.
 L' ultim amo ch' ils munts plü ôts a l' invasur ' vess resisti,
 mo uossa'l bratsch dal curadschus, chadainas d' fier port' in chasti.
 Omar cun tuorbl' ögliada disch: „O servitur dals idols teis,
 vezzasch uoss' aint, quant chi füt van s' lair metter cunter a nos Deis?“
 Sün quai respuonda Harmosan, prudaint: „Hoz hasch tü, la vendschur,
 id al vendschader cuntradir, es stat adüna greiv errur.
 Be ün aröv das-ch amo far, ourdvart a teis e meis destin,
 sainza bavranda stet trais dis, fam spordscher üna coppa d' vin.“
 Dalunga ün majöl perdert es sül tschögnar dal cumandant,
 per temma d' tössi, Harmosan ün cuort mumaint spett' esitand.
 „Che temmasch?“ disch qua' l Saracen „per il Moslem sonch es ün jast,
 infin cha quist nun hasch bavü, schi tü ami numurirasch!“
 Qua il Persian tschüffa' l majöl, impé da daveri bütta spert
 il vaidar plain cunter ün crap, cun rapida preschentscha d' spiert.
 Subit las guardgias dad Omar, dozand lur spadas siglian nan,
 per chastiar da sa furbezz' il massa furber Harmosan,
 „Stat salda!“ sbraja' l cumandant, „El a la vita uoss' ha dret,
 sch' in terr' exista alch da sonch es quai d' ün hom d' onur il pled!“

Chant dals spierts sur las auas

(Gesang der Geister über den Wassern)

Joh. Wolfgang v. Goethe
(1749—1832)

L'orma umana
sumegli'a l'aua:
da tschêl deriva,
a tschêl la tuorna,
danöv sto lura
aval sün terra,
cun müd'eterna.

Crodand da l'ôta
parait da grippa,
schi'l clêr aual
as transfuormescha
in uondas d'nübel
sün il crap glisch.
E sco leivischem
zindal, duondagia
plan schuschurand
jo vers il bass.

Scha spelma'sdoza
cunter sa cuorsa,
furius el s-chüma
da crap in crap,
jo vers l'abiss.

A la planiva
prus va'l tras prada
id aint il spejel
dal lai as meran
las stailas tuottas.

Vent es da l'aua
marus amabel;
Vent, sà da fuond sü-
masdar las uondas.

Orma umana,
sumgliaint' a l'aua!
Destin uman,
sumgliaint al vent!

Ch'eu passa i'l fracasch d'las vias

(Versiun da l'original russ)

Alexander Sergiejewitsch Puschkin
(1799—1837)

Ch'eu passa i'l fracasch d'las vias,
am maisd'al pövel pro'ls utêrs,
o'm chatt'in leigras cumpagnias,
mà nu'm bandunan meis pissêrs.

Eu'm di: Cha'ls ans passan in prescha,
e tants i quants chi'd eschens qua,
stains sieuer tuots l'eterna ledscha;
forsa per batter l'ura sta.

Da l'immens ruver la sumbriva
guard e 'm impaiss: Patriarch dal god,
al tschientanêr meis el surviva,
sco survivet a quels plü bod.

A mincha di, a minch'annada,
vegn cumpagnand l'impissamaint
e tscherch landrour, d'ma mort segnada
sch'ingiavinar poss il mumaint?

Ingio 'l destin la mort m'trametta?
Sün via? In guerra? Sün il mar?
O pac dalöntschi, illa valletta,
podrà meis cour ün di posar?

Cumbain cha per la bara vala
ün lö o tschel, precis istess,
pür a la terra mia natala
il plü dastrusch, posar vuless.

Ch'ün lascha sün ma sepultüra
la juvna vita 's jovantar
e'n pump'eterna la natüra
indifferentas gloriar.

Bap, tuorn' a chasa subit! . . .

(Come up from the fields father . . .)

Versiun libra

Walt Whitman, America
(1819—1892)

Bap, tuorn' a chasa subit! . . . Es rivad' üna charta d' nos Peider . . .
I tü mamma, vé curond oura sün porta, chi' d ha scrit teis figl char!

— — —

O che bellezza, quist temp da l' utuon!
cur sgiagliadas culuors da fögliam alleigran l' intera cuntrada.
Uoss' ils bröls madürescha la maila e' ls zocs d' üa illas vignas.
Co chi savura dad üas i d' gran saracen nan da l' êr,
be d' incuort amo plain d' büsmar dals avious.
Il tschêl, davo la razzada, transparescha darché
clêrischem tanter nübel pumpus.
E suot quist tschêl tuot es pasch, illa plaina algrezcha da viver.
Bell' e da sort prosperusa s' preschainta inguan la cuttüra
e pustüt sün nös fuond, tuot grataja stên bain.

— — —

Bap, mo vainsch inavant, nu dodasch ta figlia chi clama?
I tü mamma, vé üna jad' our d' ün fat, infin our avanporta . . .

— — —

Uossa la mamma cuorra nanpro, il plü spert ch' ell' es buna
(per temma dandetta sas chammas sun greivas sco' l plomb)
illa prescha nu' s perd' a glischar ils chavels, ni guliva sa schlappa,

— — —

Uoi, schi derva uossa damaja la charta!
Anguoschal . . . Mo quai nun es il man da nos mat,
eir scha seis nom, grand e clêr, saja miss qua suotvia.
Che mà esa success, ch' ün eister sto scriver per el?
O, che greiva battüda per il cour da la mamma!
In d' üna jà tuot s' ins-chüra davant ils ögls.

Ella dod'et incleja be plets ourdaglioter:

Feri al pet d'üna culla . . . attach da chavallaria . . .

manà a l'ospital . . . es amo zuond debel . . .

mo buna spranza ch'el vegna bainbod a star letta . . .

O che sul! a verar quella povra creatüra,

star imez vit'e fatschögn da la frütaivla cuntrada,

sblacha sco'na morta, il ché stuorn, las chammas tschuncas,

tant da stovair per la granda deblezza s'pozar cunter l'üsch.

Chara mamma, nu tour usché greiv! (sangluota la figlia creschüda,

tschella, amo ün infant, as zopp'illa schocca d'la mamma)

vezzasch, la charta disch: nos Peider stará bainbod letta!

Pürmassa, pover mat, el nu vain brich a star letta

(quell'orma simpla e brava gnanca nu mangla plü quai)

Dintant ils seis da chasa stan schmiss avanporta, e'l sparti.

L'unic figl es mort!

— — —

La mamma, quella bain, mangless uossa star letta,

ardütta sco'na sumbriva, in sia veista da lêd.

Vi pe'l di nun insaj'la spaisa, la not nu rivl'a chattar sön,

vagliond trasoura in larmas, stramantada

d'increschantüm chi mà nu lascha pôs . . .

O be ch'ella podess in silenzi smütschar a la vita

e pissêrusa sieuer il char figl sparti!

Sün via

(Uf em Weg)

Meinrad Lienert, Schwytz
(1865—1933)

E cur la scoula'vet glivrà

m'han pac a pac tuot ingolà:

l'infantin Jesus char,

Tell, la crusch schvizra — che suldüm!

l'ultim sun ids eir cun la glüm

eterna, sur l'altar.

Id han miss dschuber a chantun
 tuot crett'e soncha devoziun;
 fat trid, o mamm'our d'möd!
 Cun sfrach han l'üsch da tschêl serrà
 i be il fö d'infiern laschà
 ch'el ard'aint il cour vöd.

O muond! - O merda! - Cuf d'molets!
 Gnanc'ün miracul plü, ni drets
 sün spranza davo mort!
 Tuot, mamma, propi tuot m'han sdrüt;
 il prus teis far es uoss'ardüt;
 suot ün zich d'tschisp, per sort.

O chara mamm'o temp d'infant!
 O sains d'baselgia, rebomband
 la vusch d'nos Segner Deis!
 O glüm, chi'ns deirasch sco'n bun pled
 imez dantigls, dispitt'e lêd
 cha 'l muond scumpart'als seis.

Stailina, ch'eu vzet a tschögnar
 il ögl da mamma pro l'urar,
 vusch uoss'eir gnir al main?
 Clêr, hoz fingià uschè luntan,
 'vess be stü 't sieuer, d'lönch innan
 a lö füss bel i bain.

Linzöl chasan

(Lynigs)

„Zyböri“-Theodor Bucher, Luzern.
 (1868—1935)

A plaz pro mia mammetta
 sün lobcha stun, dintant
 ella vi d'sa cusanda
 am quinta s'aljordand:

„Ta buna mammaduonna
 barmör'ha cun seis man
 savü filar i tesser
 svess quist linzöl chasan.

Ferm, ch'eu n' ha cret nu riva
d'and verar mà la fin,
uoss' aintamez, pürmassa,
e'l lis, jüst ün zichin.

Parmur da buna mamma,
stên adaint l' ha tgnü,
daspö t' il volv, schi düra'l
eir cur ch'eu nu sun plü.

D'lönch nan mammett'es ida
la tail'es amo qua,
be cha ma duonna faschas
landroura ha sdramà.

Alch „Rubaiyat“ (Quartinas) d'Omar Khayyâm
(Seguond la versiun inglesa da Fitzgerald)

Omar al Khayyâm — Persia
(1025—1123)
Edward Fitzgerald Ingalterra
(1809—1883)

Da juven frequentet eu diligiaint
sabis e sonchs, tadland lur muossamaint
sur quist e tschai, mo poss dir d'esser gnü
adün'our dal medem üsch ch'eu jet aint.

Da la sabgenscha'l sem precaut semnet
e per ch'el crescha bain am sfadiet,
mo tuot la mess ch'eu and surgnit es quà:
„Sun gnü sco l'aua e sco'l vent eu jet!“

Mera co quels ch'avettans il plü char
gninn pro apaina lur vendemgi'a far,
jüst ün pâr coppas cu'ls amis svödènn,
ün davo tschel sun ids quaida a posar.

La balla nu dumpera: „Schi“ o „Na“
mo sco'l jovader tila bütta, và —
Id El, ch'in ün dandet po at terrar,
El sà'l perché da tuot — Crajàm El sà!

Suldan
(Vereinsamt)

Friedrich Nietzsche, Germania
(1844— fin vers 1900)

Cratschland dad ôt
corniglias sgoulan vers cità:
segn d'naiv, bainbod. —
Chi uoss' ha patri' es fortünà!

Airi, da quant
temp inavo, at volvasch tü?
Narr, chi be ant
l'inviern i'l muond ir hasch vogliü.

E'l muond 't spordschet
be müts e dschêts deserts d'sgrischur!
Quel chi perdert
quai tü hasch pers, nu's ferm'inglur.

Sblach, l'invernal
viad'esch cundannà a far,
al füm ingual,
stoviand tschêls vi plü fraids tscherchar.

Sgoula, cratschland
ta sulischma chanzun, o utschéatsch! —
Tü, zopp' intant
l'cour sangunà in sdegn e glatsch.

Cratschland dad ôt
corniglias sgoulan vers cità:
segn d'naiv, bainbod. —
Povret, chi patri' uossa nun ha!

Il giavüschin modeist
(Das bescheidene Wünschlein)

Carl Spitteler, Schvizra
(1865—1922)

Quella jad' il temp da prüma,
cur decider eu stovaiva
(scha per sort' vess podü tscherner)
quai chi plü da tuot m' plaschaiva,

füss reistà davant a quella
abundanza nö' spetada,
indecis, scha tour la trocla
da culuors o la sudada.

Cun ils ans sun eir mas cuidas
bel i bain creschüdas, lura
giavüschand ün nom eroic,
da büttar il muond suotsura.

O'l zardin da l' art obtegnier
cun suprem bütsch da la musa,
ils favuors da bellas duonnas,
e' na glorgia müravgliusa.

Hoz, schapür la stangla spranza
d' giavüschar danöv agraja,
giavüschess alch d' usché simpel,
cha l' inclet bod as turpaja:

Less savair, da quella jada,
il sainet chi' m durmanzaiva
lommamaing, in pasch beada,
less savair, co quel clingiaiva.

Nadal in temps da guerra

1939

(Christmas in wartime)

Versiun libra.

Watson Kirkconnell, Canada
(contemporan)

Minch' an vainsch algordand, feista prüvada,
 ch' hoz suot il tschêl d' Oriaint, Christus naschet
 id als umans, in lur not desolada,
 staila da spranza ha glüschi dandet.
 Inguan cha' l muond es tössgiantà tras guerra,
 mazzacras, destrucziuns, violenz' i mal...
 che ironia l' annunzi: „Pasch sün terra
 e bainvugliensch' a tuots!“ — O, sul Nadal!

Fa' n grazch' o Diou, balchand guerr' e vendetta,
 glüschr jüsti' e pasch da suringio,
 cha possans tuots cun vi plü salda cretta
 rovar: „Teis reginam vegna nanpro!“
 Impé dal mal chi hozindi governa,
 fa cha seguond Teis spiert, d' ün cour sincer,
 ils pövels tuots cun vair' amur fraterna,
 s' dettan man id ajüd sül muond inter!

Gottfried Keller, Schvizra
(1819—1890)**(Ich hab in kalten Wintertagen...)**

D' inviern i' ls dis da pirantüna,
 temps sainza spranz' i suls, chassà
 our d' meis imaint t' haj per adüna,
 fôs sömi d' immortalità.

Daspö l' instad ard' e splendura.
 eu quai cognuosch esser stat bun;
 l' cour d' impüschar tuornad' es l' ura,
 e' l tömbel posa l' illusiu.

Eu navigesch sül flüm clêrezzas,
 frais-ch l' aua 'm scuorra tras il man;
 guard vers il blau da las ôtezzas
 e meldra patria eu nu bram.

Pür uoss' inclej, o prus flurainta
 gilgia, che 'm disch teis quaid sflurir:
 per quant la flamma clêr s' alvainta,
 eir eu sco tü, stögl tour et ir.

(Wir wähten lange recht zu leben)

Gottfried Keller, Schwizra
 (1819 — 1890)

Vains lönch stimà ch' indret nus vivans,
 falomber deira' l chavazin,
 be cun laschar cha' ls dis svaneschan
 nu s' impissand brich sün la fin.

Mo' l fögl vains uossa vout, in fatscha
 guardand la mort cun ögl avert,
 böt indecis plü nu' ns orbainta
 e tuot ans para bler plü verd.

D' ün cour plü chod, vain dand perdütta
 nos pled, bainischem allegrà,
 mo' l fuond d' nos chant e spass adüna
 reista' l serius da' l tour cumgià.